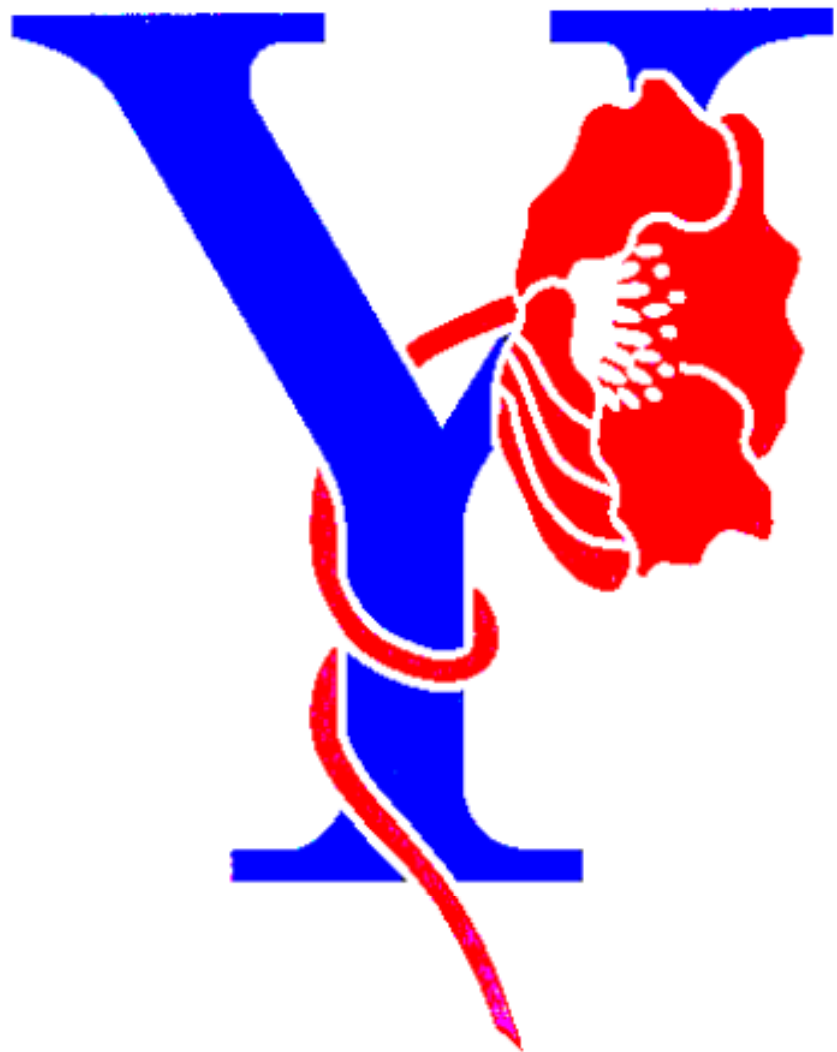

Amtssygehuset i Glostrup
Operations- og Anæstesiologisk afdeling Y

Epidural bedøvelse og -smertebehandling

Vejledning til patienter

KØBENHAVNS AMT

Til patienten

I denne pjece kan du læse om den type ”rygbedøvelse”, der hedder epidural bedøvelse.

En epidural bedøvelse er en lokalbedøvelse. På de følgende sider kan du læse om hvordan en epiduralbedøvelse foregår, om fordele og bivirkninger ved denne form for bedøvelse.

I en anden pjece ”Når du skal bedøves”, kan du læse mere generelt om forholdsregler inden bedøvelse, om selve bedøvelsen samt om opvågningsforløbet. Denne pjece findes på sengeafsnittet.

Inden du skal bedøves, vil du komme til at tale med en anæstesi-læge. Hvis du herefter har flere spørgsmål om bedøvelsen, kan du bede personalet i sengeafsnittet om at kontakte os. Vi vil med glæde besvare dine spørgsmål.

Med venlig hilsen

Personalet

Operations- og Anæstesiologisk afdeling Y

Juni 2005

Hvad er en epiduralbedøvelse?

Epidural bedøvelse er en lokalbedøvelse, der omfatter en større eller mindre del af kroppen. Bedøvelsen sker ved, at bedøvelsesmidlet sprøjtes igennem en tynd slange af nylon ind i ryggen i nærheden af de nervetråde, der udgår fra rygmarven. Denne slange kaldes et epiduralkateter.

Ved at sprøjte lokalbedøvelsesmiddel gennem slangen bedøves nerverødderne og dermed de områder af kroppen, hvor de pågældende nervetråde ender. Alt efter hvor slangen placeres, vil forskellige nerverødder blive bedøvet og dermed også forskellige dele af kroppen.

Epiduralbedøvelsen kan bruges til at bedøve kroppen under operationen og til at give effektiv smertebehandling efter operationen. Ofte sprøjtes lokalbedøvelsesmiddel og smertestillende medicin ind i epiduralkatetret via en pumpe. Den bedøvende og smertestillende virkning kan på denne måde vedligeholdes i en længere periode.

Hvordan udføres bedøvelsen?

Epiduralkateter placeres af anæstesi­lægen inden operationen.

Du vil blive bedt om enten at sætte dig på kanten af operations­lejet eller at ligge på din ene side med ryggen til anæstesi­lægen. I begge tilfælde skal du krumme ryggen så meget som muligt. Dette er vigtigt, da du derved letter anæstesi­lægens mulighed for korrekt og hurtig placering af epidu­ralkatetret.

Anæstesi­lægen starter med at lokalbedøve et område af huden på ryggen. Dette gøres ved, at lokalbedøvelses­medicin sprøjtes ind lige under huden. Herefter vil anæstesi­lægen placere en tynd indfø­rings­nål i det hudområde, der er lokalbedøvet.

Gennem indfø­rings­nålen føres den tynde slange – epidu­ralkatetret – ind i ryggen, så spidsen af slangen ligger ud for de nerverødder, man ønsker at bedøve. Herefter fjernes indfø­rings­nålen (den trækkes ud over slangen), mens slangen bliver liggende.

Den løse ende af epidu­ralkatetret sluttes til en indsprøjt­nings­studs og et indsprøjt­nings­filter. Epidu­ralkatetret er så langt, at enden med indsprøjt­nings­studs­en kan føres frem til din skulder. Epidu­ralkatetret sættes fast på ryggen med plaster, så det ikke kan rykke sig, og du kan herefter ligge på ryggen eller i øvrigt bevæge dig uden fare for, at det falder ud. Hvis du går i bad, skal du dog have vandtæt plaster over stedet.

Hvordan virker epiduralbedøvelse?

Når lokalbedøvelsesmedicin sprøjtes ind gennem epiduralkatetret, bedøves nerverne i nærheden og dermed de områder af kroppen, hvor de pågældende nerver ender. Hvis epiduralkatetret lægges ind i lænderegionen, vil det være ben og underkrop, der bedøves. Hvis epiduralkatetret derimod lægges ind højere oppe på ryggen, vil maven blive bedøvet. Ved endnu højere placering kan brystkasse, hals og arme bedøves.

De fleste patienter er vågne, når epiduralkatetret placeres og bedøvelsesmidlet sprøjtes ind. Man vil først opleve, at det varmer og snurrer i den del af kroppen, der bedøves. Ofte kan man efter nogle minutter ikke længere mærke benene, og de kan ikke løftes fra underlaget. En af virkningerne ved bedøvelsen er, at musklerne i den bedøvede del af kroppen slapper af.

Berøringssansen kan være bevaret i det område af kroppen, hvor epiduralbedøvelsen virker. Smertesansen er derimod bedøvet.

Epiduralbedøvelsen vil i en del tilfælde være kombineret med en fuld bedøvelse (narkose), hvilket kan være en fordel ved nogle typer af operationer. Dette vil dog afhænge af bl.a. operationens art og varighed, og aftales med anæstesi-lægen i hvert enkelt tilfælde.

Inden kirurgen begynder operationen tester anæstesi-lægen om epiduralbedøvelsen virker.

Ligesom ved andre typer af bedøvelse, vil der under hele bedøvelsen være en anæstesisygeplejerske eller anæstesilæge hos dig. Vi bruger vores erfaring og sanser til at registrere, hvordan du har det. Vi anvender også forskelligt overvågningsudstyr, der bl.a. viser hjerterytme, automatisk måler blodtryk, viser iltindholdet i blodet, måler mængden af ilt i indåndingsluften og mængden af kuldioxid i udåndingsluften.

Hvis du skal lokalbedøves via epiduralkateter alene, vil du blive tilbudt noget beroligende medicin, så du kan blunde eller sove under operationen. Den beroligende medicin vil blive givet igennem et drop, der er lagt i en blodåre i hånden. Hvis du har lyst, kan du også lytte til musik fra en CD- eller kassetteafspiller med hovedtelefoner. Medbring gerne din egen musik.

Efter operationen overflyttes du til opvågningsafsnittet, hvor vi kontrollerer og justerer din smertebehandling inden du kommer tilbage til dit sengeafsnit. Når den bedøvende effekt aftager, kan der komme smerter fra operationsområdet. Det er vigtigt, at du fortæller os om begyndende smerter så hurtigt som muligt, så vi kan hjælpe dig med at mindske smerterne.

Epiduralkatetret anvendes også til smertebehandling efter operationen. Effekten af smertebehandlingen vil i de første par døgn efter operationen blive vurderet dels af personalet på din sengeafdeling og dels af personale fra Opvågningsafsnittet. Sidstnævnte vil ved daglige tilsyn også holde øje med eventuelle bivirkninger. Epiduralkatetret fjernes let og smertefrit af personalet på dit sengeafsnit, når du ikke længere har behov for smertebehandling gennem epiduralkateter.

Epiduralbedøvelsens fordele

De største fordele ved epiduralbedøvelse og smertebehandling er:

- at man kan opnå en meget effektiv smertefrihed under og efter operationen
- at denne form for smertebehandling ikke virker bevidsthedssløvende. Bedøvelsen og den efterfølgende smertebehandling koncentrerer sig om det område, hvor du skal opereres, dvs. derfra hvor smerterne stammer
- at epiduralbedøvelse og epidural smertebehandling i mange tilfælde virker mindre belastende på kredsløbet og vejrtrækningsfunktionen end en fuld bedøvelse.
- at den tid hvor mave-tarmfunktionen er påvirket ("maven er gået i stå") efter operationen, ofte være kortere end ved en operation med en fuld bedøvelse.

Disse positive effekter hænger sammen med, at kroppen oplever mindre stress under og efter en operation med en epiduralbedøvelse og –smertebehandling i forhold til en operation med en fuld bedøvelse.

Dit almene velbefindende vil derfor typisk være bedre efter operationen, hvis du har fået en epiduralbedøvelse, og din krop vil hurtigere genoptage de vante normale livsfunktioner. Derfor vil du hurtigere kunne begynde genoptræningen efter operationen, og vende tilbage til din normale hverdag.

Bivirkninger

Som ved andre typer af bedøvelse og smertebehandling kan der optræde u hensigtsmæssige virkninger af behandlingen.

- I en kortere periode kan du have nedsat kraft og evne til at styre et eller begge ben. Få derfor hjælp af personalet første gang du står ud af sengen.
- Nogle patienter får efter at være blevet opereret ondt i ryg og nakke. Dette kan skyldes epiduralbedøvelsen, men er oftere en følge af, at man har ligget længe på operationslejet i samme stilling.
- I enkelte sjældne tilfælde kan patienter, der har fået en epiduralbedøvelse, få hovedpine efter bedøvelsen. Oftest forsvinder hovedpinen af sig selv i løbet af få dage. Hvis du får kraftig hovedpine, som bliver værre, når du sidder op, og forsvinder når du ligger ned, bør du gøre personalet opmærksom på det. Vi kan så hurtigt tage stilling til behandling af hovedpinen.
- I enkelte tilfælde optræder hudkløe, vandladningsbesvær, svimmelhed, kvalme og opkastning i så generende omfang, at det kan blive nødvendigt at fjerne epiduralkatetret tidligt, og give dig anden form for smertebehandling. Underret derfor personalet, hvis du oplever et eller flere af disse symptomer.

Afdelingens logo, som du kan se på forsiden af denne pjece, er en blomst, der snor sig om et Y – afdelingens kende bogstav.

Blomsten er en opiumsvalmue, for det var fra valmuen, at de første smertestillende stoffer blev fremstillet, og smertebehandling er stadig en af vore fornemste opgaver.

Ordet anæstesi stammer fra det græske ord "anaesthesia", der betyder "ingen følelse".